

Преди години по тези друмища срещнах покойния вече Димитър Осинин. Беше по време на един от онези събори, които наричаме фолклорни и които събуждат толкова възторзи и отрицания. От цялата ни земя се бяха събрали певци и гайдари, певици и кавалджии, за да възпеят хайдутина и хайдутството. Просълзен, бай Димитър ми обясняваше за кой ли път теорията си за голямото движение на мотивите и сюжетите в нашата фолклорна епика. Епичното творчество за юнаци, твърдеше той, върви от Запад на Изток, докато хайдушката поезия тръгва от там, от селищата край Кушбунар и връх Българка и върви на запад, от Вълчан към хайдут Велко.

Не оспорвам теорията на заслужилия народовед. Тя преповтаря казаното от Пенчо Славейков и е едно поетично обобщение за процеси сложни и непроучени. Но не може да се отрече, че тъкмо по тези краища намираме почти всичко, които притежава българинът като поезия за хайдутството. И най-важното – богатството и силата на **народния култ към хайдутина**.

Този култ е възпитаван и предаван от поколение на поколение, той е обичай, норма за нравственост, отношение към минало и предходници.

Поетиката на нашия хайдушки фолклор е поетика на този култ. Благодарение на художествените открития, които изявяват тази поетика, се променя народното чувство за личност и история или, по-точно, промененото отношение към личността и нейното място в историята поражда неповторимата сила на тази поетика. И това е един от знаците на онова обновление на етничното ни самосъзнание, които откриваме в битието ни през XVII и XVIII в.

Исторически, както е известно, събитията протичат с особен драматизъм най-вече в Котленско и Сливенско, из Източна Тракия, по Странджа. И тъкмо тук се извършва в най-силна степен онази трансформация на народното художествено мислене за хайдутина, която определя по-късно и отношението към Хаджи Димитър и Стефан Караджа. В песента и преданието навлизат герои с дълбоко лична съдба, която ги е отделила от „модела“ на хайдутина и която позволява на фолклорния певец и разказвача да разпознава тази съдба като особено значима за цялото, за етничната общност. Такава е съдбата на Индже.